
[2021-3-RE](#)

Causa 2021-3-RE

(M. S. V. c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 13-2021. Recurs d'empara

Sentència del 15 de març del 2021

BOPA núm. 36, del 24 de març del 2021

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 14 de gener del 2021, per la representació processal de M. S. V., persona perjudicada en la causa anomenada Cas VALORA, SA, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara pel manteniment de la inactivitat de la Batllia en relació amb els autes penals 8000080/2015 que derivaria en una presumpta vulneració del dret a un procés degut de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat i que fixi la indemnització per danys i perjudicis soferts en la quantitat que la part recurrent reclama en concepte de responsabilitat civil en el marc de la causa penal esmentada;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'acte del Tribunal Constitucional del 18 de gener del 2021 que va admetre a tràmit, sense efectes suspensius, aquesta causa;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 5 de febrer del 2021, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini per la part recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Josep-D. Guàrdia Canela;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. Les diligències prèvies relatives a la causa 8000080/2015 (coneguda com a causa VALORA) es van iniciar el 2 de febrer del 2007.

1.2. La part recurrent va comparèixer davant la Batllia, el 22 de febrer del 2007, designant representació lletrada i constituint-se seguidament en actora civil.

1.3. El 15 de desembre del 2014, va esdevenir acusació particular, condició recollida mitjançant un aute de la Batllia del 10 de febrer del 2015.

1.4. El 26 de juny del 2017, la batlle instructora va dictar una providència mitjançant la qual decidia donar vista de les actuacions al Ministeri Fiscal i a totes les parts, d'acord amb les disposicions de l'article 121 de la Llei qualificada del Codi de procediment penal.

1.5. Atesa la inactivitat de la Batllia en el marc de la causa de referència, la representació processal de la part recurrent va interposar un recurs d'empara que va ser estimat, mitjançant sentència del Tribunal Constitucional del 21 de gener del 2020, recaiguda en la causa 2019-68-RE.

1.6. Després d'haver presentat, el 3 de novembre del 2020, un escrit d'insistiment i de protesta, el 14 de gener del 2021, la representació processal de la part recurrent va interposar un altre recurs d'empara pel manteniment de la inactivitat de la Batllia en relació amb els mateixos autes penals, que, segons el seu parer, derivaria en una presumpta vulneració del dret a un procés degut de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació de la part recurrent

- Aquesta part exposa que després de 14 anys d'instrucció i de més de 43 mesos des de la presentació de l'escrit de proposició de diligències (article 121 del Codi de procediment penal), i un any després del pronunciament condemnatòri del Tribunal Constitucional, la Batllia encara no s'ha pronunciat sobre l'admissió o no de la pràctica de les diligències sol·licitades per aquesta part.

- Aquest silenci i la inactivitat manifesta de la Batllia continuen vulnerant el seu dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10.2 de la Constitució.

- Cita la jurisprudència constitucional en la matèria i, en particular, la sentència mateixa del 21 de gener del 2020, recaiguda en la causa 2019-68-RE que li va atorgar l'empara per la vulneració del dret fonamental esmentat i en la qual es declarava que *"En el cas que ara ens ocupa, resta clara la durada no raonable del procés principal, el qual, malgrat la seva complexitat tècnica i el gran nombre de parts que han d'intervenir, es troba en tramitació des de fa més de 12 anys. Però també s'ha d'entendre que una petició de noves diligències, a l'empara de l'article 121 del Codi de procediment penal, no es pot dilatar més de dos anys per ser resolta, ja que aquesta actuació no es troba justificada per cap complexitat ni tècnica ni de la concurrència de subjectes intervinents, afegint que de les actuacions es desprèn que el retard no és imputable a l'actuació de la part recurrent. En aquest cas, la no resolució de la petició de noves diligències d'instrucció efectuada, el 14 de juliol del 2017, no es pot entendre com a raonable, sinó que respon a una passivitat inexcusable de l'òrgan judicial"*. I, per tant, el Tribunal Constitucional exigia a la Batllia que, en el termini més breu possible,

resolgués la petició de noves diligències d'instrucció i posés fi a la durada no raonable d'aquest incident.

- Conclou que la Batllia no només omet els nostres escrits d'insistiment i de protesta, sinó que també omet la decisió constitucional i, davant d'aquesta situació, aquesta part es troba en un desemparament total.

- Per aquest motiu, demana al Tribunal Constitucional que fixi l'import de la indemnització en la quantitat sol·licitada en concepte de responsabilitat civil en la causa que està estancada davant la Batllia, com així ho autoritza com a possibilitat aquest Tribunal (veg. la sentència del 7 de setembre del 2012, recaiguda en la causa 2012-10-RE). Efectivament, considera que en aquest cas concret el Tribunal Constitucional ha de fixar la indemnització reclamada, perquè la reparació de la vulneració del dret no ha quedat satisfeta.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat i que fixi, per tant, la indemnització per danys i perjudicis soferts en la quantitat que la part recurrent reclama en concepte de responsabilitat civil en el marc de la causa penal esmentada.

2.2. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal manifesta que la sentència constitucional del 21 de gener del 2020 va estimar efectivament l'empara per la vulneració del dret a un judici de durada raonable, però no es pot tornar a considerar en un segon recurs d'empara el període ja reconegut com a dilació indeguda.

- Allò que s'ha d'examinar és el període que va des de la sentència constitucional fins a l'actualitat.

- El Ministeri Fiscal exposa les diligències dutes a terme per la Batllia d'Instrucció durant aquest lapse de temps, destacant l'aparició de la pandèmia global que va dur a la suspensió general dels terminis processals i que va impedir, per tant, el manteniment d'una activitat ordinària dels tribunals. Situació que no és imputable a l'Administració de Justícia.

- Conclou que no ha existit en el transcurs d'aquests 12 mesos una dilació anormal per excessiva i injustificada en la tramitació d'aquesta causa.

- Pel que fa a la fixació de la indemnització sol·licitada per la part recurrent, considera que aquesta petició no pot ser estimada, perquè allò que s'ha d'examinar en seu constitucional són únicament els perjudicis soferts per una eventual dilació indeguda, limitats, a més, al període transcorregut des de la sentència constitucional del 21 de gener del 2020, atès que aquella sentència ja va declarar el dret de la part recurrent a ser indemnitzada per la dilació indeguda al·legada.

- Per aquests motius, demana al Tribunal Constitucional que desestimi aquest recurs d'empara per no haver-se produït la vulneració del dret a un judici de durada raonable.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. Són molt nombroses les resolucions d'aquest Tribunal Constitucional, moltes d'elles citades en els fonaments jurídics de l'escrit formulant la demanda d'empara, en les quals s'ha recordat que, de

conformitat amb l'apartat 2 de l'article 10 de la Constitució, tothom té dret a un judici de durada raonable. I que aquest dret, integrat en el més general dret a la jurisdicció, ha de ser garantit per tots els òrgans judicials i, d'una manera especial, pel Tribunal Constitucional, com a intèrpret suprem de la Constitució. Cal esmentar en aquesta matèria, entre moltes d'altres, les sentències del 21 de gener del 2020 (causa 2019-68-RE), del 17 de febrer del 2020 (causa 2019-70-RE), del 19 de maig del 2020 (causa 2019-87-RE) i dues del 17 de febrer del 2021 (causes 2020-74-RE i 2020-81-RE). També el Tribunal Europeu dels Drets Humans ho ha fet darrerament, seguint la seva constant línia jurisprudencial, en la sentència del 21 de novembre del 2019 (*cas Papargyriou c/ Grècia*).

3.2. El dret a un procés sense dilacions indegudes ja va ser reconegut a l'article 6.1 del Conveni de Roma i constitueix una de les manifestacions més preclares del dret a la jurisdicció. La jurisprudència europea, la de la justícia constitucional del nostre entorn i la mateixa jurisprudència constitucional andorrana han anat elaborant la doctrina en matèria de vulneració d'aquest dret fonamental. En primer lloc, s'ha d'haver produït entre dos moments concrets del procés -en aquest cas, entre la sentència d'aquest Tribunal del 21 de gener del 2020 i la data de la interposició del recurs d'empara, el 14 de gener del 2021-, un lapse de temps important, que en cap cas es pot mesurar *a priori*; i, en segon lloc, aquesta durada ha de ser considerada "*no raonable*", és a dir, que infringeixi un estàndard jurídic que les mateixes decisions jurisprudencials han tingut cura de precisar. Els elements que han de ser tinguts en compte per arribar a la conclusió sobre la raonabilitat o la irraonabilitat de la durada fan referència a: i) el comportament de l'òrgan judicial que està coneixent de l'assumpte, la seva organització personal, material i funcional i la seva càrrega de treball; ii) la conducta processal de la part que al·lega l'existència de dilacions indegudes i l'interès que està en joc en el procés; i, iii) la complexitat de l'assumpte i la durada mitjana dels processos del mateix tipus.

3.3. En el cas objecte d'aquest recurs, la part recurrent insisteix en els fets -el transcurs de més de catorze anys de de l'inici de la tramitació del procediment penal- i en els motius -el caràcter indegut d'aquesta dilació- que ja va al·legar en el marc del recurs d'empara que va donar lloc a la sentència del 21 de gener del 2020, recaiguda en la causa 2019-68-RE, en què aquest Tribunal va estimar la seva pretensió. En l'antecedent tercer del seu escrit, la part recurrent argumenta que "*ja ha passat UN ANY des de l'esmentada Sentència sense que s'hagi donat lloc a cap acte o tràmit processal*". I, formula finalment una pretensió nova i de gran rellevància com és la de que es fixi "*la indemnització per danys i perjudicis soferts per la meva mandant corresponent a la quantitat que aquesta reclama en concepte de responsabilitat civil en el marc de la causa 8000080/2015*". Aquesta nova petició -tot i que atenuada en l'escrit de conclusions- implica un canvi substantiu de la pretensió inicial, que haurà de ser objecte d'una especial atenció.

3.4. Com s'ha deixat ja apuntat, la petició que es declari la vulneració del dret a un procés de durada raonable, s'ha de referir estrictament al període de pràcticament un any entre l'anterior sentència d'aquest Tribunal i la presentació del recurs d'empara actual. Cal, doncs, analitzar si el transcurs d'aquest temps pot ser, o no ser, raonable. És evident que persisteixen en gran mesura els elements que van donar lloc a l'estimació de la pretensió de vulneració del dret a un procés de durada raonable deduïda en la causa 2019-68-RE. No obstant això, durant aquest període s'ha produït un fet nou, de característiques excepcionals com és "*la interferència inevitable de la pandèmia en l'activitat judicial ordinària, de la qual en són mostres els Decrets de l'11 i del 14 de març del 2020 d'adopció de mesures excepcionals per la situació d'emergència sanitària i la Llei 3/2020, de 23 de març, de mesures excepcionals i urgents, així com la Llei 5/2020, del 18 d'abril, de noves mesures excepcionals i urgents*". I aquesta realitat, constatada per aquest Tribunal en la sentència del 17 de febrer del 2021, recaiguda en la causa 2020-81-RE, fa decaure el tercer element constitutiu del caràcter indegut de la dilació que s'ha ressenyat a l'anterior fonament jurídic 3.2, resumint diverses

resolucions del Tribunal Europeu dels Drets Humans i d'aquest Tribunal Constitucional com és que la dilació sigui diferent -per més extensa- d'aquella que tenen els procediments de característiques semblants o de tipus similar a aquell considerat. Per consegüent, és procedent concloure que la durada en la resolució de la qüestió plantejada per la part recurrent, no pot ser considerada irraonable i, per tant, cal desestimar la demanda d'empara formulada per aquest concepte, entenent que no infringeix cap precepte de naturalesa constitucional.

3.5. Les anteriors consideracions es veuen reforçades pel canvi substancial en la pretensió de la demanda que atorga especial entitat a la indemnització per danys i perjudicis. Resulta clar que sota l'aparença de denunciar la dilació indeguda del procediment, en el fons la demanda d'empara està intentant que la pretensió indemnitzatòria exercitada com a part actora civil en la causa penal, sigui atribuïda en mèrits d'aquest recurs d'empara. Aquesta petició en cap cas pot ser atesa. En relació amb els efectes d'una resolució que eventualment declari la dilació indeguda, la jurisprudència d'aquest Tribunal, i la d'altres del nostre entorn, han acordat solucions ben diferents que van des de la fixació d'un termini concret per tal que es dicti la resolució demorada fins a la mera declaració que s'ha produït la demora i s'ha vulnerat el dret fonamental a un procés de durada raonable; des de la determinació que correspon una indemnització per la demora a l'atribució de les costes processals. Allò que mai s'ha plantejat és que el Tribunal Constitucional, en mèrits d'un recurs d'empara, pugui resoldre o decidir, com intenta la part demandant rotundament en l'escrit inicial i atenuadament en el de conclusions, una petició de contingut material com és la d'una hipotètica responsabilitat civil, bé sigui derivada de delictes, bé sigui derivada d'il·lícit civil. Una eventual mutació del subjecte passiu de la reclamació de danys i perjudicis i del seu fonament jurídic hauria de tenir efecte, en el seu cas, en el procediment adequat. Per consegüent i per tots aquests motius que s'acaben d'exposar, el recurs d'empara ha de ser desestimat per no apreciar-se cap infracció de caràcter constitucional.

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Desestimar el recurs d'empara interposat per la representació processal de M. S. V. per una infracció del dret a un procés de durada raonable, en què se sol·licitava la indemnització per danys i perjudicis en la quantitat reclamada en concepte de responsabilitat civil en el marc de la causa 8000080/2015.
2. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal de M. S. V., al president de la Batllia i al Ministeri Fiscal ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 15 de març del 2021.

Josep-D. Guàrdia Canela
President

Jean-Yves Caullet
Vicepresident

Joan Manel Abril Campoy
Magistrat Magistrat

Dominique Rousseau